

Lời Sám Hối của Cha

Võ Hồng

Cách đây mười tám năm, cha tôi gọi qua cho tôi hai trang đánh máy trong đó ông viết những lời sám hối của một người cha gọi cho đứa con. Tôi nghĩ đó là truyện ngắn nên đọc như một độc giả. Mấy tháng sau em gái tôi đưa cho tôi đọc một đoạn thư của ông. Hóa ra cha tôi giận tôi, vì không trả lời bức "thư" Lời sám hối của Cha - nhưng ông tha lỗi cho tôi nhờ bức thư 15 tờ, viết hai mặt của tôi.

Mẹ tôi mất sớm, nên tình cảm của tôi chỉ hướng về người Cha còn sót lại. Sự ra đi vĩnh viễn của Mẹ đã làm tôi thấy quá sớm cuộc sống bấp bênh dễ vỡ. Đứa con gái nhỏ đó lo lắng hàng ngày đến nỗi nó khóc ướt gối nhiều đêm khi nằm mơ thấy cha nó chết. Và sự lo lắng vẫn tiếp tục đeo đẳng mãi, không rời. Những giờ rảnh trong xe lửa đến hãng, tôi lấy giấy ra viết thư cho Cha. Kể mọi thứ, từ chuyện những người hành khất hôi hám và nồng nặc mùi rượu nằm co ro ngủ trên ghế, đến những người ăn xin mang cả máy, cả đàn, hát ồn ào rồi tắt tã chia mũ xin từng người và vợ vã biển qua toa khác, kể cả chuyện cây bút nguyên tử bị đông cứng không chảy mực mà tôi phải ngậm vô miệng liên miên để hâm nóng cho nó.

Hãng tôi làm được đi bằng qua một công viên rộng, có hồ nhỏ bọc theo bờ cỏ. Hai con thiên nga trắng phau và bầy vịt trời màu xám bắt đầu xuất hiện vào mùa Xuân, khi hoa anh đào móm mụp đầy nụ tím hồng. Tôi thông thả vừa đi vừa thầm nói chuyện với Cha. Khi ngồi trên băng đá, khi đứng trên chiếc cầu gỗ nhỏ, lúc ngồi bệt xuống đám cỏ xanh mượt lốm đốm những hoa cúc trắng, nhụy vàng nhỏ như đồng xu, để viết thư cho Cha. Tôi mang cả thế giới bao quanh tôi gọi về cho Cha.

Vậy mà cha tôi lại giận tôi vì tôi không đáp lại lời sám hối của cha! Bởi tôi không thể ngờ là truyện đó viết cho tôi, có thể từ khi học vỡ lòng đã lỡ nghe câu "thương cho roi", nên chuyện cha mẹ đánh con là lẽ thường.

Nhưng Cha đã làm điều đó!

Giờ đây, Cha tuổi đã cao, tôi ngậm ngùi, và ngày càng lo lắng hơn. Tôi ao ước giá chi được sót bớt tuổi và sức khỏe của mình cho Cha!

Ba ơi! Con thương quý Ba vô cùng và càng ngày càng tha thiết hơn...

Võ Thị Diệu Hằng

Đã đến lúc cha viết những lời sám hối chân thành gọi đến con. Chắc con rất ngạc nhiên. Con dang xót xa vì cha cô đơn, ân hận vì không được gần cha đề sẵn sóc tuổi già, cũng có thể tưởng tượng cha đang nhẹ nhàng trách con... Vậy mà làm sao nghe có sự ngược đời. Con hãy nghe cha nói.

Là con gái lớn của một gia đình mất mẹ, con đã chịu bao nỗi thiệt thòi. Mẹ mất khi con mới lên chín và gia đình chỉ gồm một người cha và ba đứa con dại. Đâu có còn ai để trông cậy nhờ vả? Thường thì một người nghèo khó nhất cũng có ông hay bà, chú bác hay cô dì cậu mợ, không họ gần thì họ xa, ở kề cận láng giềng. Đàng này gia đình ta vừa định cư ở thành phố mới được một năm, chỗ láng giềng qua lại không hơn ba nhà lân cận.

Cha đi dạy học ở trường tư, lương tính trả theo giờ, nghỉ dạy giờ nào miễn trả giờ ấy. Đã vậy mà chỗ dạy đâu có gì bảo đảm. Ai cũng có thể thay thế cha được bất cứ lúc nào. Nhà trường là một cơ sở của hội Phật giáo mà má con và phía ngoại con lại là người Thiên Chúa giáo. Rồi thằng em của con, mãi lên tám mới được chính thức đi học và phải cho học ở một trường tư thực gần nhà. Lại nhằm một trường của Thiên Chúa giáo. Cha biết có bao nhiêu khó khăn rồi rầm cứ tuần tự dẹt thành tấm lưới bủa vây cha. Cứ mỗi cuối năm học là chuẩn bị nhận một bức thư "cám ơn" của Ban quản trị nhà trường. Cứ đầu năm học là hội họp đợi coi niên khóa này mình được phân phối cho dạy bao nhiêu giờ một tuần. Có những lần phiền muộn, cha lặng lẽ ra ngồi ở cuối sân, lẩn nhử những bụi cỏ dại. Cho quên đi, cho lắng xuống, cho tan loãng... Cha tránh không dám gặp các con ngay lúc đó, sợ đang cơn bức bối phiền muộn, nếu lỡ gặp điều trái ý mà không giữ được bình tĩnh.

Vậy mà cái "lỡ" đã xảy ra. Hôm đó cha vừa về, vừa bỏ mũ, vừa tháo nịt thì con chạy lên mét cha nghe cái gì đó. Đang uất ức vì việc ở trường, con lại gây thêm điều rắc rối nên sẵn cái nịt trên tay cha vục con một cái. Cha vội vàng dừng lại. Nhìn con mở to mắt, mặt nhăn đau đớn... con ơi, hình ảnh đó cứ theo mãi cha, ám ảnh cha suốt hơn ba mươi năm nay.

Có thể con đã quên, chắc chắn là con không giận, nhưng mà cha thì cha cứ nhớ. Con có lỗi, bắt nằm xuống năm roi ba roi, cách phạt đó ngó vậy mà vẫn thanh nhã vì đánh có kèm theo lời dạy, có nảy sinh lời hứa. Cái roi bẻ từ một cành cây còn dính đôi lá xanh non vẫn được nhìn như một người bạn chơi của đứa nhỏ phạm lỗi. Chớ cái nịt! - Nó được chế tạo ra hàng loạt để cột, để siết, để bó.. Nó lạnh lùng, nó vô tri, nó mang dáng vẻ một dụng cụ giáo hình.

Sao cha nữ có hành động tàn bạo như vậy với con? Mới lên chín, con đã nhận trách nhiệm lo lắng cho gia đình. Con tính tiền chợ, con trả tiền điện, con đưa tiền rác, con ngó chừng em, nhắc chị Hai tắm em, tự tay bôi thuốc vào mụn lở của em. Rồi cái nhìn đi xa hơn một chút: dọn dẹp cái này cho gọn gàng, xếp đặt cái kia cho tươm tất. Con đâu có hưởng nhiều êm đềm tuổi thơ với cha? Lúc nhỏ thì con lúc thúc bên gối ông bà. Có lẽ đó là những ngày ngọt ngào nhất của con bởi ông bà thương vồ vập, đòi cái gì cũng có, muốn cái gì cũng cho. Sáu tuổi theo cha mẹ về Đà Lạt con phải một mình coi chừng em giúp mẹ. Rồi mẹ con bệnh, gia đình bị xé nát, con lại theo ông bà về quê, cha đưa mẹ xuống Sài Gòn chữa bệnh. Ba năm sau mẹ con mất, con biến thành người quản lý của gia đình.

Chín, mười tuổi là cái tuổi nhớ trước quên sau, cái tuổi miệng hay ăn vặt và hát nghêu ngao, là dàn bày đồ chơi ra rồi bỏ vãi đó không đẹp, là tuổi đi chơi phố có mẹ cầm tay. Con thì không. Con phải đứng vững như một thân cây che hai cây nhỏ đứng kề. Không có mẹ nhẹ nhàng vuốt ve và nói lời dịu ngọt, không có kinh nghiệm về cái không khí yêu thương, con phải tự tìm lấy. Đi chợ qua hàng trứng vịt lộn, thấy có cái trứng quá già bị nứt phát ra tiếng kêu chíp chíp từ bên trong, con nài nỉ mua về gỡ con vịt bé xíu ra nuôi. Ngày hè năm đó cha có việc phải đi Quảng Ngãi nửa tháng, nhà vắng cha, con ghé chợ mua về một con heo nhỏ để nuôi cho vui nhà. Sẵn sóc chơi đùa với heo để quên niềm cô quạnh.

Sao nữ giận con, trách con mà tàn bạo với con? Đâu có dễ để xử sự minh bạch, giải quyết rạch ròi ở đời? Thi ngay chính cha: chị Hai cầm cũng số tiền đó đi chợ mà có bữa ăn được, có bữa chẳng ra chi, nhưng cha biết nói sao? Con thúc cha nói nhưng cha cứ ngại ngùng. Sợ lỡ chị giận, chị bỏ đi nơi khác. Từ khi mẹ con mất, cha thêm rụt rè cam phận. Đã có quá nhiều âu lo và bồn phận dành cho cha rồi mà. Thăng em của con mới vừa bị sốt. Cha vẫn phải đi dạy cho hết buổi rồi đạp xe hấp tấp về nhà, kêu xích lô chở nó đi bác sĩ. Đầu năm, con Út bị chó nhà bạn cắn nơi đùi. Vậy là cha suốt đêm nằm lo lắng, mãi đến khi trở mình mới hay nước mắt đã chảy đầm đìa.

Cha có cảm tưởng là chưa bao giờ con nhận được một sự dịu dàng nào từ cha. Một người đàn ông nghiêm trang thật khó biết nên dịu dàng như thế nào. Không thể pha chế giọng nói, "biên tập" câu nói, hoa hòe điệu nói. Cha chân tình thường chỉ lo nghĩ đến bồn phận nên nhiều khi quên mất sự dịu dàng. Thương yêu tha thiết trong lòng nhưng khó tìm cách nào để biểu hiện cho tinh tế, tránh xa công thức. Thành ra cha con ta sống âm thầm, cha gắng lo sao cho các con không thiếu thốn về vật chất, được đầy đủ về học vấn. Nhưng còn về tình cảm thì, mất đi người mẹ là tối sầm hết một nửa bầu trời. Cha cố gắng giữ cho nửa còn lại được sáng bằng cách ở vậy nuôi con. Nếu tục huyền, sợ chỉ còn một phần tư còn sáng. Nhưng giữ cho được một nửa cũng không dễ, bởi bao nhiêu thiếu sót, bao nhiêu khuyết điểm phần cha! Chỉ cần một nét mặt trầm ngâm, một cái nhíu mày u uất là đủ làm tắt đi nụ cười nơi mắt các con. Chỉ lỡ dùng một tiếng la rầy hơi nặng là tiếng đó cứ đè nặng dài ngày trên tâm hồn các con.

Bức thư ân hận của nhà văn Livingstone Larnod ⁽¹⁾ đã làm xúc động những người cha. Người cha trong truyện đã rầy con vì cách con lau mặt, mắng con vì giày không đánh bóng, la con vì trong bữa ăn sáng đã làm đổ sữa, ngồi tì tay lên bàn, nhai không kỹ càng. Khi con chào đi học, lại rầy "đi thẳng lưng". Trên đường ở trường về con lại bị rầy vì chơi bi dọc đường để làm rách bút tất. Buổi tối con bước vào phòng, giọng cha còn bất bình hỏi "cái gì?", và bất ngờ con chạy lại ôm chặt cổ cha, đầy tình thương yêu rồi bỏ chạy lên gác. Người cha bất giác thấy cái tâm đại lượng của con, thấy cái hẹp hòi của mình, - con còn con nít mà cha bắt làm người lớn - , cha ngồi bên giường nhìn con ngủ mà lòng đầy ân hận.

Con ơi, những cái lỗi dồn dập trong một ngày của người cha Larnod vẫn quá nhẹ so với chỉ một cái vệt dây nịt của cha. Và nhẽ nhận quá, đẹp quá, cái hôn của đứa nhỏ so với cái nhăn mặt đau đớn của con. Cuộc sống của họ sung túc nên dấu khuyết điểm mà chúng vẫn thuộc loại sang, chúng như được sơn phấn điểm trang, như được bọc trong nhung lụa: giày đánh bóng, ngồi bàn ăn làm đổ sữa. Như nàng công chúa đầm đìa nước mắt khóc vì một cành hoa héo. Phần cha con ta thì niềm đau lớn hơn, bởi cuộc sống thường ngày của một đứa nhỏ chín tuổi mồ côi mẹ đã phải mang chằng chịt những vết roi vô hình.

Mẹ con chết, cha ở vậy nuôi con, người ta khen cha và mừng cho các con. Thì cũng có đúng, nhưng mấy ai tìm hiểu sâu để thấy cho bao nhiêu cái khó khăn. Dầu không làm ra đồng tiền đi nữa, không đẹp như á hậu, không giỏi như bà Curie, dầu ốm đau không giúp ích được gì cho chồng cho con nhưng sự có mặt của mẹ tựa viên đường làm cho chén nước mắm thêm ngon, như ngọn gió làm cho căn phòng thêm mát. Những đêm mưa sục sùi, những đêm gió ào ào, mưa từng trận vĩa rào rào trên lá cây ngoài hiên, tiếng gió rít qua khe cửa, ba đứa con chắt thềm mong có được mẹ ngồi giữa, ba đứa bu quanh, hơi ấm từ mẹ tỏa ra, bàn tay mẹ vuốt ve, tiếng nói mẹ êm nhẹ... Tất cả những cảnh đó, mỗi đứa con có thể đang nằm trong chăn mà tưởng tượng. Hai đứa lớn dễ tưởng tượng hơn vì có thời gian sống cạnh mẹ, tội cho con Út, chỉ biết mặt mẹ qua tấm hình. Thiếu thốn nhiều lắm. Mùa hè ngọt ngào với đủ thứ trái cây chín bày đầy chợ: xoài, thơm, cam, mít, vú sữa... Nhưng ai nhớ cho, ai lưu ý mua giùm cho các con ăn? Cha thì chỉ lo được cái bao quát, làm được cái đại khái. Đặt vào thực tế, nhiều khi thật thà lúng túng như con rùa bị lật ngửa. Ai lại đi tin lời bà bán hàng, như mua pyjama con trai đem về cho con gái bạn. Hoặc vô tâm tới mức đi chợ Tết, cứ tuột quần thằng con lên bày, mặc thử cái quần mới để trả mua.

Nhưng rồi năm tháng lặng lẽ trôi, các con lớn lên và cha già đi. Kỷ niệm gần nhất là kỳ cha bị bệnh, con chạy lo hết mọi mặt để đưa cha vào bệnh viện. Cha được thông thả không ngờ, chỉ cần làm theo lời con, đưa tay lên, hả miệng ra, co chân lại, đứng thẳng dậy, bước chậm chậm. Khỏi lo, khỏi nghĩ, khỏi cân nhắc tính toán, khỏi trù liệu trước sau. Trời ơi, sao mà dễ chịu vậy! Khỏi phải tìm đến Niết Bàn, Thiên Đường, cứ được thế này là đã hạnh phúc quá rồi. Con đang đóng vai người mẹ và cha trở thành đứa nhỏ lên bốn lên năm.

Sau một tháng lành bệnh trở về, cha nhìn những đứa nhỏ gặp trên đường với con mắt khác. Dầu nó ốm o ghe lở, mẹ nó vừa ẵm vừa phát vô đít, dầu nó đi lững chững cha nó vừa dắt vừa la, dầu nó nằm ngo ngoe trong nôi vừa khóc ằng ặc... thì cha cũng cứ tưởng tượng vài chục năm sau đứa nhỏ đó sẽ lớn khôn, sẽ đi trở lại người cha hôm nay, sẽ bé trở lại người mẹ hôm nay đi bệnh viện; lo lắng bữa cơm, chạy mua hộp thuốc. Chắc không đứa con nào giận cái phát vào đít, cái trót ngang lưng. Gần đây, một cô hàng xóm có tổ chức mừng sinh nhật, búi ngùi nhờ lại mới ngày nào. Cô nói:

- Mới ngày nào... hồi em lên 12 tuổi... má em tắm cho em... Da em không được trắng, "bả" cứ tưởng còn đất, "bả" cứ kỳ hoài...

Mười hai tuổi mà còn được mẹ tắm? Lòng cha xúc động cơ hồ nước mắt muốn rơi. Vì cha nghĩ đến con, đến đứa nhỏ mới lên chín đã phải quần vai trách nhiệm. Và đã nhận sự bất công tàn bạo của người cha, dầu chỉ một lần.

Này con, mỗi cơn mưa, nước cuốn đi chỉ bỏ sót lại một viên sỏi, nhưng sau ba mươi năm đủ thành một đồng sỏi lớn rồi. **Hãy thứ lỗi cho người cha cô đơn tự xét thấy mình đầy khuyết điểm.**

Võ Hồng

(1) **Father Forgets**

by W. Livingston Larned

Listen, son; I am saying this as you lie asleep, one little paw crumpled under your cheek and the blond curls sticky wet on your damp forehead. I have stolen into your room alone. Just a few minutes ago, as I sat reading my paper in the library, a stifling wave of remorse swept over me. Guiltily I came to your bedside.

There are things I was thinking, son: I had been cross to you. I scolded you as you were dressing for school because you gave your face merely a dab with a towel. I took you to task for not cleaning your shoes. I called out angrily when you threw some of your things on the floor. At breakfast I found fault, too. You spilled things. You gulped down your food. You put your elbows on the table. You spread butter too thick on your bread. And as you started off to play and I made for my train, you turned and waved a hand and called, "Goodbye, Daddy!" and I frowned, and said in reply, "**Hold your shoulders back!**"

Then it began all over again in the late afternoon. As I came Up the road, I spied you, down on your knees, playing marbles. There were holes in your stockings. I humiliated you before your boyfriends by marching you ahead of me to the house. Stockings were expensive - and if you had to buy them you would be more careful! Imagine that, son, from a father!

Do you remember, later, when I was reading in the library, how you came in timidly, with a sort of hurt look in your eyes? When I glanced up over my paper, impatient at the interruption, you hesitated at the door. "*What is it you want?*" I snapped. You said nothing, but ran across in one tempestuous plunge, and threw your arms around my neck and kissed me, and your small arms tightened with an affection that God had set blooming in your heart and which even neglect could not wither. And then you were gone, pattering up the stairs.

Well, son, it was shortly afterwards that my paper slipped from my hands and a terrible sickening fear came over me. What has habit been doing to me? The habit of finding fault, of reprimanding - this was my reward to you for being a boy. It was not that I did not love you; it was that I expected too much of youth. I was measuring you by the yardstick of my own years. And there was so much that was good and fine and true in your character. The little heart of you was as big as the dawn itself over the wide hills. This was shown by your spontaneous impulse to rush in and kiss me good night. Nothing else matters tonight, son. I have come to your bedside in the darkness, and I have knelt there, ashamed!

It is a feeble atonement; I know you would not understand these things if I told them to you during your waking hours. But tomorrow I will be a real daddy! I will chum with you, and suffer when you suffer, and laugh when you laugh. I will bite my tongue when impatient words come. I will keep saying as if it were a ritual: "*He is nothing but a boy - a little boy!*"

I am afraid I have visualized you as a man. Yet as I see you now, son, crumpled and weary in your cot, I see that you are still a baby. Yesterday you were in your mother's arms, your head on her shoulder. I have asked too much, too much.